

Om museer og privatarkiv

Av Inga Bolstad | 26.04.2016 11:45

INNLEGG: Det er ikke til å komme unna at det trengs en økt innsats av ressurser fra mange parter for å oppnå mer bevaring av arkiv fra privat sektor, mener Riksarkivar Inga Bolstad.

(/file/thumb/file/8/

[834563&width=1000&height=1250&zwidth=1000&zheight=1250&x=500&y=625.jpg](http://www.museumsnytt.no/nyheter/museene-er-en-underbrukt-ressurs-i-bevaring-av-privatarkiv))

**VI TRENGER alle mann på dekk, skriver Riksarkivar Inga Bolstad.
Foto Odd Amundsen.**

Vi viser til **kronikk i siste nummer av Museumsnytt om museer og privatarkiv (<http://www.museumsnytt.no/nyheter/museene-er-en-underbrukt-ressurs-i-bevaring-av-privatarkiv>)**, og vi vil først og fremst si at det er beklagelig at Liv Ramskjær fortsatt opplever at Arkivverket ikke tar museumssektorens viktige arbeid på dette feltet på alvor, ei heller at vi anser museene som like viktige samarbeidspartnere som andre aktører på privatarkivfeltet. Dette medfører ikke riktighet, og vi tar selvkritikk for at vi ikke har kommunisert godt nok det faktum at vi så absolutt har med museene når vi nå er i gang med å jobbe systematisk med å bedre forholdene for privatarkivarbeidet i landet vårt.

Vi trenger alle mann på dekk for å løfte dette lenge neglisjerte og nedprioriterte feltet, og kan forsikre Liv Ramskjær, Museumsforbundet og dets medlemmer, at vi setter stor pris på engasjementet og ikke minst den daglige innsatsen for privatarkiv, og at vi anerkjenner 100% at vi må ha med dere på laget for å komme i mål med det vi ønsker.

(/file/thumb/file

834573&width=1000&height=705&zwidth=1000&zheight=705&x=500&y=353&resize_mode=

SVELGEN BENSINSTASJON, stasjonsåpning i 1963. Ordfører Monsen klipper snoren. Bakerst på bildet fra Økonomisjef P. Ferevåg, overingeniør Arentz med frue, verksmester Dalen, transportsjef Holm, alle fra Bremanger Smelteverk, disponent Arnesen og Olav Njosen.

Fotograf: Ukjent. Arkivet etter Esso Norge i Statsarkivet i Stavanger. Arkivref.: SAST/A-100448/U/Ua/L

ARKIVSTATISTIKK

Det er bevart altfor lite privatarkiver i Norge. I følge arkivstatistikken for 2014 utgjør privatarkivmaterialet 22 % av det som er bevart. Bestanden av privatarkiv i arkivinstusjoner, museer og bibliotek er på ca. 110 000 hyllemeter. Av dette bevarer museene ca. 21 %, mens (fylkes)kommunale arkivinstusjoner bevarer 24 %, andre arkivinstusjoner 13 %, Arkivverket (Riks-, statsarkivene og Samisk arkiv) bevarer 32 % og Nasjonalbiblioteket, Stortingsarkivet og bibliotek bevarer 10 % til sammen. Det er mange aktører på feltet - de 20 største bevarer noe sånt som 80 % av materialet, mange resterende aktører bevarer svært små mengder materiale. Blant de 20 største finner vi Østfoldmuseene, Telemark museum og Anno museum. Museer spiller altså en viktig rolle i privatarkivarbeidet. De skal inngå i samhandlingsplaner for privatarkivarbeid i fylkene og i arbeidet med å lage fylkesvise bevaringsplaner. Andre trapper ned sin virksomhet på feltet, f. eks. har Bergen

Sjøfartsmuseum inngått avtale med Bergen byarkiv om å overføre samlingen sin dit.

(/file/thumb/file/8/

834574&width=1000&height=808&zwidth=1000&zheight=808&x=500&y=405.jpg)

TIEDEMANS Tobaksfabrik. Foto: Strand/Alfsen © Riksarkivet. Arkivref.: RA/PA-1412/U/L0005

Når det gjelder hva som defineres som arkivinstitusjoner og museer i arkivstatistikken, har vi arvet denne kategoriseringen fra Kulturrådet. Øyet som ser vil definere hvilken sektor vi befinner oss i: Vestfoldarkivet, som er del av Vestfoldmuseene, defineres som et arkiv av arkivarer, som vi gjør i arkivstatistikken, eller som et museum om du er kurator. De inngår unektelig i en museumsstruktur, men de har samtidig en fylkesarkivrolle. I Aust-Agder museum og arkiv har vi det samme. Det er ingen tvil om at disse institusjonene har et oppdrag som arkivinstitusjoner fra sine respektive fylkeskommuner, men de er samtidig også museer. Også disse to inngår blant de 20 største bevaringsinstitusjonene for privatarkiv i antall hyllemeter bevart.

PRIVATARKIVSTRATEGI

Historiske arkiv som er skapt i privat sektor – dvs. i organisasjoner, bedrifter, institusjoner og av enkeltpersoner vil i dag bare unntaksvis bli bevart. Alle kulturpolitiske dokumenter som har sagt noe om arkiv de siste 30 årene har sagt at arkiv fra statlig, kommunal og privat samfunnssektor utfyller hverandre og dokumenterer samfunnet fra ulike vinkler og ståsteder. De har påpekt at privat sektor er klart underrepresentert i forhold til de to andre. Det som er

klart er at altfor lite er bevart til å gi oss et godt og relevant samfunnsminne med en bred dokumentasjon.

(/file/thumb/file/8/

834571&width=1000&height=1000&zwidth=1000&zheight=1000&x=500&y=500.jpg)

SMÅHAVER: Kristiansand småhageforening. Fra småhavene den gang disse var på Grimsmoen (1910-1940). Fotograf: Ukjent. Statsarkivet i Kristiansand. Arkivref.: Privatarkiv ARB/521 Kristiansand småhageforening, boks 7.

Riksarkivarens nye privatarkivstrategi skal sikre at arkivmateriale fra privat sektor i større grad blir tatt vare på. Strategien er basert på innspill fra et bredt arkivfaglig miljø i Samdok-regi. Det viktigste grepet i strategien er å få til en god koordinering og metodikk for et systematisk og proaktivt privatarkivarbeid. Riksarkivaren har overordnet ansvar for dette. Staten har i samarbeid med fylkeskommunene oppnevnt fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkivarbeidet, i samsvar med at fylkeskommunene er planmyndighet. Denne typen ansvarsinstitusjoner må vi bygge på. De skal koordinere privatarkivarbeidet i sine fylker. Hittil har de ikke blitt tilført ressurser til oppgaven. Det bør de få etter en evaluering. I tillegg må statlige aktører samordne seg så vi får en tydeligere arbeidsdeling mellom Arkivverket, Kulturrådet, Nasjonalbiblioteket så vi kan utvikle en felles ABM-strategi på privatarkivfeltet, med samme faglige standarder. Vi sier også at det kan være

aktuelt å utvikle institusjoner med bransjeansvar f. eks., men det er avhengig av at næringslivet viser interesse. I prosjektet Norsk olje- og gassarkivet ved Statsarkivet i Stavanger prøves dette ut, og det gjøres i et samarbeid med både Oljemuseet og forskningsmiljøer.

Strategien peker på at for å oppnå en bedre bevaring, må fagmiljøet ta i bruk en metodikk for å utvikle bevaringsplaner for arkiv fra private aktører. Slike planer bør lages lokalt, regionalt og nasjonalt, gjerne også for sektorer og bransjer. Bevaringsplaner skal bestå av tre deler: a) en bestandsanalyse av hva som er bevart i dag i institusjonene, b), en samfunnsanalyse som beskriver viktige karakteristika ved det aktuelle samfunnet for tidsperioder og peker på viktige samfunnsaktører/arkivskapere og c) de to analysene ses i forhold til hverandre (dekningsgraden) for å komme fram til en oversikt over typer private virksomheter man tar sikte på å bevare arkivet til (en bevaringsplan). For museene vil en bevaringsplan for privatarkiv selvsagt være en del av og inngå i museenes samlingsforvaltningsplaner. Mange museer er på den måten kommet mye lengre på området enn mange arkivinstitusjoner. Metodikken og verktøyet som tas i bruk er laget for å få en samlet oversikt over bevarte privatarkiv i Norge og for at vi lettere kan se hull og utarbeide planer.

Det er ikke til å komme unna at her trengs en økt innsats av ressurser fra mange parter for å oppnå mer bevaring fra privat sektor. Derfor skal også Riksarkivaren ta initiativ for at staten, fylkene og kommunene sammen med næringslivet og næringslivets organisasjoner kan bidra til dette. Videre skal Riksarkivaren arbeide for et løft for utviklingsmidlene til hele arkivfeltet – og for privatarkivfeltet spesielt. Bare da kan vi komme et stykke lenger på vei mot at samfunnet sikres et allsidig og relevant utvalg privatarkiv.

Riksarkivarens nye Strategi for privatarkivfeltet fins tilgjengelig her

(<http://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivutvikling/>

Privatarkivstrategi-2015-2020)

og en **nyhetssak kan du lese her (<https://arkivverket.no/arkivverket/Arkivverket/Om-oss/Aktuelt/Nyhetsarkiv/Foerste-nasjonale-strategi-for-privatarkiv>)** .

MUSEENES ROLLE

Vi skal altså samsnakke oss med nasjonale aktører, og ha en rolle som pådriver og koordinator av privatarkivfeltet først og fremst via fylkeskoordinerende ledd. Vi sier ingenting om hvilke institusjoner av noen type som skal inngå i samhandlings- og bevaringsplaner; alle institusjoner med en bevaringspolitikk for privatarkiv inngår i den norske privatarkivstrukturen på en eller annen måte

og skal inngå i regionale eller nasjonale samarbeid så det kan utvikles bevaringsplaner. Så ja, museene er slik attraktive partnere, både om de fortsatt ønsker å ha en bevaringspolitikk for privatarkiv og i forhold til at de kan inngå i samarbeidet om å utvikle samfunnsanalyser som peker på samfunnsaktører det er viktig å få bevart arkivmateriale fra.

[\(/file/thumb/file/8/](#)

[834572&width=1000&height=735&zwidth=1000&zheight=735&x=500&y=368.jpg\)](#)

FLØTNING: Numedalslågen Fellesfløtningsforening: Fotograf: Ukjent. Statsarkivet i Kongsberg. Arkivref.: SAKO/P-155/Y/Yb/L0005.

I Nordland, med Arkiv i Nordland som koordinerende institusjon, gjør de nå interessante erfaringer nettopp med samarbeid med museene i sitt arbeid med å lage en bevaringsplan. Der er det snakk om å samarbeide om kartlegging, bestandsanalyse og samfunnsanalyse, flere museer reviderer sin bevaringspolitikk og ser sin rolle mer som å være knutepunkt for formidling av kontakt mellom arkivskaper og Arkiv i Nordland med sikte på avlevering; dessuten en samarbeidspart for formidling. I andre fylker er arbeidsdelingen enklere med arkiv og museum plassert i samme struktur, som i Aust-Agder og Vestfold.

Liv Ramskjær skriver også at det kan være vanskelig å nå opp i museene med prioriteringer av arkiv. Det er det mange museumsarkivarer som vil underskrive på. Det fører også til at det kan være vanskelig å få/beholde fagekspertise. Flere institusjoner greier ikke å opprettholde kontinuitet i privatarkivarbeidet.

Med tanke på bevaring av digitalt skapte privatarkiv, som er en utfordrende oppgave også for store profesjonelle arkivinstitusjoner, vil antakelig de fleste museer komme til kort, iallfall i følge signaler vi har fått så langt.

STØTTEORDNING OG UTVIKLINGSMIDLER

I et **intervju i samme utgave av Museumsnytt (<http://www.museumsnytt.no/nyheter/haltende-samfunnshukommelse>)**, sier Kulturrådets Espen Hernes at han mener museene burde kunne søke midler til privatarkivarbeid gjennom utviklingsmidlene til Arkivverket. I brev fra KUD datert 3.2.2016 til Arkivverket med kopi til Norsk kulturråd om prosjekt- og utviklingsmidler for arkiv (AVs sak 2015/30984) får Riksarkivet imidlertid klar beskjed om at dette ikke er meningen:

«I Arkivverkets kunngjøring av midlene skal det framgå hvem som kan søke. Det er avklart at museer også i 2016 skal søke Norsk kulturråd om prosjekt- og utviklingsmidler til arbeid med arkiv. Vi ber om at denne ansvarsdelingen framgår også av Arkivverkets kunngjøring.»

Om folkemusikkarkiv viser vi til eget tilsvar: [Folkemusikk mellom stoler](http://www.museumsnytt.no/nyheter/folkemusikk-mellom-stoler)
(<http://www.museumsnytt.no/nyheter/folkemusikk-mellom-stoler>)

En forkortet versjon av dette innlegget kommer på trykk i papirutgaven av Museumsnytt, nr. 3-2016. Kontakt [redaksjonen](mailto:post@museumsnytt.no)
([http://post@museumsnytt.no](mailto:post@museumsnytt.no)) for abonnement (kr. 300,- i året)

Se også: [Museene er en underbrukt ressurs i bevaring av privatarkiv](http://www.museumsnytt.no/nyheter/museene-er-en-underbrukt-ressurs-i-bevaring-av-privatarkiv)
(<http://www.museumsnytt.no/nyheter/museene-er-en-underbrukt-ressurs-i-bevaring-av-privatarkiv>) , kronikk av Liv Ramskjær i Museumsnytt nr. 2-2016.

Se også: [Lyden av Norge](http://www.museumsnytt.no/nyheter/lyden-av-norge) (<http://www.museumsnytt.no/nyheter/lyden-av-norge>) , kronikk av Ole Aastad Bråten i Museumsnytt nr. 2-2016

Se også: [Haltende samfunnshukommelse](http://www.museumsnytt.no/nyheter/haltende-samfunnshukommelse) (<http://www.museumsnytt.no/nyheter/haltende-samfunnshukommelse>) , artikkel i Museumsnytt nr. 2-2016.

Se også: [Folkemusikk mellom stoler](http://www.museumsnytt.no/nyheter/folkemusikk-mellom-stoler) (<http://www.museumsnytt.no/nyheter/folkemusikk-mellom-stoler>) , av Riksarkivaren; et tilsvar til kronikken **[Lyden av Norge](http://www.museumsnytt.no/nyheter/lyden-av-norge)** (<http://www.museumsnytt.no/nyheter/lyden-av-norge>)

Kommentarer
